

Duurzaamheidsagenda Oude IJsselstreek 2017

Inleiding

De gemeente heeft een forse duurzaamheidsambitie, ze wil in 2020 50% CO₂ reductie realiseren (t.o.v. 1990) en in 2030 geheel energieneutraal zijn. Daarmee sluit ze aan bij de regionale ambitie, welke is uitgewerkt de "Regionale uitvoeringsagenda duurzame energie Achterhoek" van 23 maart 2016. Regionaal wordt hiervoor een energieloket en een energiefonds opgericht om gezamenlijk de verduurzaming van de bouw te stimuleren en het opwekken van duurzame energiebronnen te bevorderen. De gemeenteraad van Oude IJsselstreek heeft ervoor gekozen een eigen duurzaamheidsagenda voor 2017 te maken (zie bijlage 1, motie 3 november 2016) en heeft daar in de begroting 2017 € 150.000 voor beschikbaar gesteld. Deze gemeentelijke duurzaamheidsagenda komt deels overeen met de regionale insteek, er zijn echter ook verschillen. Dit document gaat in op de gemeentelijke voorstellen en is voorzien van een aantal bijlagen.

Samenvatting

De gemeente wil net als de regiogemeenten energieneutraal zijn in 2030. De gemeenteraad van de Oude IJsselstreek heeft ervoor gekozen een eigen duurzaamheidsagenda voor 2017 te maken. Deze gemeentelijke duurzaamheidsagenda komt deels overeen met de regionale insteek, er zijn echter ook verschillen.

De duurzaamheidsagenda 2017 van de gemeente Oude IJsselstreek bevat de volgende maatregelen:

1. gemeentelijke duurzaamheidslening (meerjarig)
2. energieneutrale woningrenovatie c.q. nul op meter woningen (NoM-woningen) (meerjarig)
3. energieloket inclusief het begeleiden van burgerinitiatieven (meerjarig)
4. verduurzamen van bedrijven en ondernemingen (meerjarig)
5. faciliteren of initiëren lokale duurzame energie (D.E.) projecten (continue)
6. inkoop lokale duurzame energie voor gemeentelijke organisatie (eenmalig)
7. verduurzamen gemeentelijke gebouwen (continue)

Maatregelen duurzaamheidsagenda 2017

De duurzaamheidsagenda 2017 van de gemeente Oude IJsselstreek bevat een aantal maatregelen die hieronder worden beschreven.

Maatregel 1: Gemeentelijke duurzaamheidslening

Met de duurzaamheidslening kunnen mensen maximaal € 25.000 lenen om hun huis energiezuinig te maken. De actuele rente bij de SVn voor deze lening is 1,6% en de looptijd is 10 of 15 jaar.

Voordelen van deze regeling is dat de rente lager is dan de reguliere rente en de voorwaarden van de gemeentelijke lening zijn gunstiger dan de landelijke duurzaamheidslening.

Er wordt een fonds van totaal € 2.000.000 ingesteld, verdeeld over 4 jaren van € 500.000. Ter indicatie, hiervan kunnen ongeveer 250 leningen van gemiddeld € 8.000 worden uitgezet, of van 500 leningen van € 4.000.

Het fonds is revolverend. Een consequentie is dat de gemeentelijke leningenportefeuille wordt verhoogd. De gemeente zal aansluiten bij de systematiek van de gemeentelijke duurzaamheidsleningen van de andere Achterhoekse gemeenten. De kosten van deze maatregel zijn € 20.000 tot € 25.000 per jaar.

Maatregel 2: Energieneutrale woningrenovatie c.q. nul op meter woningen (NoM-woningen)

In de toekomst moeten de meeste woningen zoveel mogelijk zelfvoorzienend worden qua energie. Woningen worden energieneutraal; ze gebruiken netto geen energie meer, ze zijn "nul op de meter" (NoM-woningen).

De wettelijke normen voor energieprestaties van nieuwbouw worden steeds verder aangescherpt en in 2020 is (bijna) energieneutraal bouwen de norm. Voor de bestaande bouw zijn echter geen wettelijke verplichtingen. De bestaande bouw is het grootste deel van onze woningvoorraad en hierin moeten flinke aanpassingen gedaan worden om woningen energieneutraal te maken. Technisch zijn deze aanpassingen mogelijk, al zijn de kosten nog hoog. De verwachting is dat als er meer ervaring opgedaan wordt met energieneutraal renoveren, de kosten per woning zullen dalen. Het project maakt een voorlopergroep in de gemeente; maximaal 10 huiseigenaren gaan hun woning energieneutraal renoveren. We begeleiden de groep voorlopers technisch, juridisch en financieel e.d. De investeringen in de woning worden door de woningeigenaren zelf gedaan. Het project kan de mensen wel helpen met het aanvragen van landelijke subsidies en de woningeigenaren kunnen gebruik maken van de duurzaamheidslening. De energieneutrale woningen dienen als voorbeelden in de gemeente. Er gaat een olievlekwerking uit van deze groep door onder andere; de letterlijke zichtbaarheid van de woningen, het opdoen van lokale kennis met energieneutraal renoveren en het geven van voorlichting over deze renovaties. Dit project start in 2017 en zal meerdere jaren lopen. De kosten van deze maatregel zijn ingeschat op € 30.000 per jaar.

Maatregel 3; Energieloket en begeleiden burgergroepen

Er is een centraal energieloket voor de inwoners van de gemeente Oude IJsselstreek. Inwoners van de gemeente kunnen contact zoeken voor informatie en advies, d.w.z. onafhankelijk technisch en financieel advies. Het loket houdt zich ook bezig met de ontwikkeling van innovatieve concepten en is goed op de hoogte van landelijke en provinciale ontwikkelingen. Het loket kan samenwerking zoeken met het lokale bedrijfsleven.

Doel is om onze inwoners aan te zetten tot het verduurzamen van hun huis. De invulling van het loket moet nog uitgewerkt worden. Er zijn vooralsnog twee opties:

- Aansluiten bij het bestaande energieloket van de andere Achterhoekse gemeenten (VerduurSaam Energieloket)
- Instellen van een gemeentelijk energieloket.

Daarnaast kunnen indien gewenst ook gezamenlijke initiatieven op wijk- of dorpsniveau begeleid worden. Deze burgergroepen werken meestal met vrijwilligers. Soms missen de groepen de kennis of hebben ze weinig tijd. De begeleiding kan bestaan uit verschillende zaken bijvoorbeeld hulp bij het oprichten van een lokale energiecoöperatie, bij het realiseren van lokale projecten of bij het maken van een plan cq. routekaart naar energieneutraliteit.

De kosten voor deze maatregel zijn € 50.000 per jaar.

Maatregel 4; Verduurzamen van bedrijven en ondernemingen.

De samenwerkende industriële kringen achterhoek (SIKA) hebben een projectplan opgesteld om ondernemers aan te zetten tot maatregelen die leiden tot energiebesparingen in hun bedrijf. Ondernemers krijgen technisch en fiscaal advies. Er wordt gewezen op subsidiemogelijkheden, maar ook op de verplichtingen die het bedrijf heeft. Er is een samenwerking met handhavers van de ODA.

Stappen zijn;

- bewustwording;
- energy check/zelfscan;
- DOE scan (strategisch, maatwerk) door adviseur;
- maatregelen treffen door ondernemer;
- controle door ODA.

De kosten voor deze maatregel zijn € 30.000 per jaar.

Maatregel 5; D.E. projecten initiëren of pro-actief oppakken

Er komen op de gemeente regelmatig aanvragen om medewerking te verlenen aan duurzame energie projecten. Het gaat meestal over zonnevelden of windenergie. De initiatieven zullen pro-actief benaderd worden. We voeren een “ja - mits” beleid. Locale initiatieven kunnen op weg geholpen worden met een haalbaarheidsstudie e.d. Kosten tussen liggen tussen de € 10.00 en € 25.000.

Maatregel 6; Inkoop locale duurzame energie voor gemeentelijke organisatie

De gemeente koopt nu grijze energie via een inkoopcollectief van 26 gemeenten. Per 31 december 2017 loopt ons huidige energiecontract af. De regiogemeenten hebben gezamenlijk uitgezocht hoe het eigen energieverbruik via de AGEM kan worden ingekocht. Het eigen energieverbruik van de gemeenten is op deze manier groen en zoveel mogelijk lokaal geproduceerd. De AGEM kan via inbesteding energie inkopen en leveren aan de gemeenten in de Achterhoek. Om deze inkoop te organiseren is de “AGEM gemeentelijke energie BV” opgericht. De oprichtingskosten zijn eenmalig ongeveer € 13.100.

Maatregel 7; Verduurzamen gemeentelijke gebouwen

De gemeente geeft het goede voorbeeld door de gemeentelijke gebouwen te verduurzamen. Bij nieuwbouw wordt extra ingezet op duurzaamheid. Daarnaast kan er geïnvesteerd worden in extra duurzame maatregelen zoals bijvoorbeeld extra zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen. De kosten voor reguliere maatregelen komen uit de reguliere budgetten van de accommodaties. Specifieke verduurzamingmaatregelen (zoals zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen) kunnen uit het duurzaamheidsbudget betaald worden.

bijlagen

1. Motie 3 november 2016
2. Maatschappelijke effecten duurzaamheidsagenda 2017
3. Achtergronden regionaal en lokaal beleid
4. Doelstelling, definities en eenheden

Bijlage 1: Motie 3 november 2016

Motie gemeenteraad november 2016

Het college heeft in de concept begroting 2017 voorgesteld het regionale adviezen uit de “Regionale uitvoeringsagenda duurzame energie Achterhoek” te volgen en budget te reserveren voor een regionaal energieloket en een regionaal energiefonds. De gemeenteraad van de Oude IJsselstreek heeft echter op 3 november 2016 een motie aangenomen met de opdracht aan het college een andere invulling te geven aan de duurzaamheidsambitie van de gemeente.

Zie motie

Bijlage 2: Maatschappelijke effecten duurzaamheidsagenda 2017

De duurzaamheidsagenda 2017 is onderdeel van de energietransitie heeft in grote lijnen meerdere maatschappelijke effecten onder andere;

- a. lagere energie rekening (energie blijft betaalbaar)
- b. minder CO₂ uitstoot (een beter milieu)
- c. lokale werkgelegenheid (energiebesparing en opwekking als nieuwe inkomensbron)
- d. kwaliteit woningen (hoger wooncomfort, waarde woningen, ed)

Maatregelen Duurzaamheidsagenda 2017	Schatting resultaat	Ingeschatte reductie in kton CO ₂ /jr*	Indirect resultaat Overige effecten
gemeentelijke duurzaamheidslening (meerjarig)	500 woningen in 4 jaar, 30% besparing per huis	0.9	woonlasten dalen kwaliteit woningen verbetert werkgelegenheid
Energieneutrale renovaties (NoM)	10 woningen	0.06	Voorbeeld NoM-woningen in de omgeving van inwoners, ervaring met NoM-bouwproces, werkgelegenheid (n.m. in de toekomst)
gemeentelijke energieloket incl. begeleiden van burgerinitiatieven	500 adviezen per jaar, 10% energie- besparing per huis	0.3	woonlasten dalen kwaliteit woningen verbetert werkgelegenheid
verduurzamen van bedrijven en ondernemingen			Deelnemende bedrijven kunnen fors op energiekosten besparen, het imago van de bedrijven wordt duurzaam en dat heeft een uitstralings-effect, kwaliteit vastgoed verbetert, werkgelegenheid.
faciliteren of initiëren lokale D.E. projecten	52 kton CO ₂ / jr; Binnenkort te realiseren; 1 windpark (extra) 1 biovergister 1 zonnepark	Wind 42 ** Bio 9 Zon 1	De projecten hebben een forse CO ₂ reductie tot gevolg als ze gerealiseerd worden. Indien participatie dan economische profijt omwonenden, nieuw verdien model grondeigenaren. <i>** cijfers zonder Windpark-Netterden Azewijn, (want dat is al gerealiseerd).</i>
inkoop lokale duurzame energie voor gemeentelijke	Vergroenen gemeentelijk verbruik; ongeveer 3.120.000 kWh en 325.000 M3 gas		Duurzaam imago gemeente, betrouwbare partner voor initiatiefnemers van DE projecten in de gemeente. Het gaat hier compensatie (vergroening) van het energieverbruik van de gemeentelijk organisatie. Het kan niet meegeteld worden als reductie (risico van dubbeltelling).
verduurzamen gemeentelijke gebouwen			Duurzaam imago gemeente, lage energielasten, kwaliteit vastgoed verbetert, werkgelegenheid

*referentiecijfers van DWA klimaatwinkelen, MER BP Azewijn-Netterden en Den Tol.

Opmerkingen bij de tabel en cijfers

- o Het milieukundig doel is om in 2020 een CO₂ reductie van 50% ten opzichte van 1990 te realiseren. Het gaat om een reductie van de uitstoot van 114 kton CO₂/jaar.
- o Door medewerking te verlenen aan de 3 grote projecten rond duurzame energie wordt al een forse bijdrage geleverd aan onze CO₂ doelstelling, totaal 66 kton CO₂ /jaar .
- o Windpark Netterden-Azewijn produceert 24.000.000 kWh/jr, dit geeft een vermeden CO₂-uitstoot van 14 kton CO₂/jaar.
- o Windpark Den Tol gaat naar verwachting 73.000.000 kWh/jr. produceren, dit geeft een vermeden CO₂-uitstoot van 42 kton CO₂/jaar.
- o De biovergister (BVA) op Hofskamp Oost zal naar verwachting 9 CO₂ / jr CO₂ uitstoot reduceren.
- o De invloed op de CO₂-reductie van alle overige voorgestelde maatregelen en de autonome ontwikkeling is in totaal 14 kton CO₂ /jaar.
- o De CO₂ reductie van alle maatregelen rond “energie besparing” zijn niet eenvoudig meetbaar.

Er is een algemene trend dat het gasverbruik al jaren daalt met 1 à 2 procent per jaar, en dat het elektriciteitsverbruik stijgt. De besparingen die het gevolg zijn van de gemeentelijke inspanning zijn waarschijnlijk enkele procenten. De energiebesparingsmaatregelen hebben wel andere maatschappelijke effecten.

-

Bijlage 3: Achtergronden regionaal en lokaal beleid

Regionaal beleid

In 2030 wil de regio inclusief onze gemeente geheel energieneutraal zijn. De ambitie is uitgewerkt in verschillende documenten waarvan de meest recente de “Regionale uitvoeringsagenda duurzame energie Achterhoek” van 23 maart 2016 is. Het rapport geeft een beeld van de opgave. Het is een zeer ambitieuze doelstelling, wat vraagt om een goede focus en inzet. Er wordt ingezet op twee sporen:

1. Energiebesparing

Het regionale doel voor energiebesparing is om in 2030, ten opzichte van 2012, 55% op het gasverbruik te besparen en 20% op het elektriciteitsverbruik. Het advies is om een regionaal energieloket hierin, voor de uitvoerende werkzaamheden, een centrale rol te geven.

2. Opwekking

Naast energiebesparing moeten er grote hoeveelheden duurzame energie opgewekt te worden. Het is duidelijk dat energieneutraliteit zichtbaar gaat worden in het landschap. Er zijn natuurlijk meerdere manieren waarmee invulling gegeven kan worden aan deze ambitie. Om een beeld te krijgen waar het om gaat, is een reële inschatting gemaakt van de benodigde energiebronnen. Ter indicatie zijn in de Achterhoek tot 2030 de volgende installaties nodig:

- o 124 windmolens (naast de 14 bestaande);
- o 958 zonnestroominstallaties op bedrijfsdaken;
- o 355 zonneparken (veldopstellingen, totaal 415 ha);
- o 69 biomassacentrales;
- o 27 biovergistinginstallaties (naast de 9 bestaande).

Het rapport “Regionale uitvoeringsagenda duurzame energie Achterhoek” uit 2016 is de basis voor de Achterhoekse gemeenten om de energietransitie vorm te geven. De gemeenten kiezen echter elk afzonderlijk hoe ze lokaal de uitvoeringsagenda vorm geven. De meeste regiogemeenten hebben de aanbevelingen uit het “Regionale uitvoeringsagenda duurzame energie Achterhoek” van maart 2016 overgenomen. Inmiddels is er een regionaal energieloket (VerduurSaam energieloket) opgericht en is de vorming van een energiefonds in gang gezet. Veel gemeenten leggen de uitvoering van het beleid gedeeltelijk neer bij de AGEM- coöperatie.

Speerpunten

Om de regionale energietransitie te laten slagen is het advies om te focussen op;

1. energiebesparing;
2. opwekking van windenergie;
3. opwekking van zonne-energie;
4. opwekking van energie uit biomassa en biogas.

Duidelijk is dat alle zeilen moeten worden bijgezet om de regionale ambitie te behalen. De gemeenten moeten daarom efficiënt en doelgericht te werk gaan. De regionale instituten die mede door de gemeenten zijn opgezet zoals de AGEM, ADV en VerduurSaam energieloket kunnen hierin een belangrijke rol spelen. De regionale uitvoeringsagenda geeft de volgende aanbevelingen;

- o energiebesparing oppakken via een regionaal energieloket;
- o het opwekken van hernieuwbare energie stimuleren via een regionaal energiefonds.

Gemeentelijk beleid

In 2012 heeft de gemeenteraad het beleidskader "Tijd voor nieuwe energie, 2012-2020" vastgesteld (11int00313). Het kader geeft invulling aan het "akkoord van Groenlo" uit 2009 met als doel 50% CO₂-reductie in 2020 en op termijn 100% duurzame energieopwekking in de Achterhoek. Het gemeentelijke beleidskader is op hoofdlijnen nog steeds van kracht, al zijn er ook veranderingen sinds 2012.

We hebben voor onze gemeente in 2010 een nulmeting gedaan en in 2015 hebben we een eerste meetmoment uitgevoerd. Deze gegevens zijn vastgelegd in twee rapporten van adviesbureau DWA;

- o DWA (2010), *Energietransitie naar een duurzame Oude IJsselstreek ; nulmeting CO₂-emissie en scenarioanalyse CO₂ -reductie.*
- o DWA (2015), *Op weg naar een duurzaam Oude IJsselstreek, stand van zaken energietransitie, DWA 13 jan 2015.*

Uit het rapport van 2015 blijkt dat de gemeente de reductie van de CO₂-emissie met name realiseert door de drie grote projecten voor energieopwekking (wind; Netterden - Azewijn, wind; Den Tol, biogas; BVA). De verwachting in 2015 was dat de gemeente uitkomt op een CO₂- reductie van 27 % door de realisatie van deze drie grote D.E. projecten, alle overige projecten en de autonome ontwikkeling. Om de ambitie van 50% in 2020 te halen moeten er extra inspanningen gedaan worden. DWA heeft een aantal aanbevelingen gedaan om de ambitie te halen. Deze zijn;

1. inzetten in de daadwerkelijke realisatie van de grote duurzame energie projecten in de gemeente;
2. inzetten op energiebesparing in de gebouwde omgeving;
3. inzetten op nieuwe projecten voor opwekking van duurzame energie , met name op het gebied van zonne-energie.

Bijlage 4: Doelstelling, definities en eenheden

Als energieneutraliteit het doel is, is de definitie hiervan belangrijk. Er zijn enkele verschillende definities gangbaar waardoor het vergelijken van de cijfers niet altijd eenvoudig is. De Regionale Uitvoeringsagenda gebruikt een andere definitie en andere eenheden als de gemeente en het rijk. Een belangrijk verschil is dat in de regio verkeer en vervoer (mobiliteit), afval, en overige energiestromen buiten beschouwing worden gelaten.

Ook worden er verschillende energie-eenheden gebruikt zoals aan joule, kilowattuur, M³ gas enerzijds en CO₂-uitstoot anderzijds. Beide methodes zijn gangbaar en hebben zijn voor en nadelen; M³ gas en kWh zijn duidelijke en herkenbare eenheden. De eenheden kunnen echter niet bij elkaar worden opgeteld. Door alle eenheden uit te drukken in CO₂-uitstoot (of vermeden CO₂-uitstoot) uit te drukken kunnen de eenheden eenvoudig met elkaar worden verrekend.

We hebben de CO₂-uitstoot van de gemeente uitgezocht in 2012 en 2015 door DWA. Inmiddels zijn er landelijk ook gegevens beschikbaar die bijgehouden worden. Om inzicht te krijgen in de gegevens is de databank te raadplegen op www.klimaatmonitor.databank.nl. De Regionale Uitvoeringsagenda gebruikt andere eenheden; de regionale opgave wordt uitgedrukt in M³ gas en kWh.

De cijfers uit de verschillende rapporten kunnen hierdoor niet één op één worden vergeleken. Wel is in elke meetmethodiek de tendens duidelijk en identiek. De energieneutraliteit kan worden gehaald door in te zetten op enerzijds energiebesparing en anderzijds op het opwekken van duurzame energie. De ambitie is erg hoog en er moet hiervoor nog vele gebeuren. In de samenvattingen van de verschillende rapporten staat de opgave duidelijk geformuleerd.